

1 1859.

Litteraturblad n:o 1, januari 1859

Hvad adertonhundrafemtienie kan blifva för Finland, derom är icke värdt att tala; ty ehuru det är det lättaste i verlden att tala om sådant, som hvarken man sjelf eller någon annan känner, bärer sådant tal ingen frukt.

Serdeles märkvärdigt står icke heller det förflutna året i Finlands häfder. Men hvad det har att omtalas, är åtminstone oåterkalleligare afgjort, och talet derom har derföre en fast botten.

Ett periodiskt blad skulle göra sig med skäl misstänkt för tillgjordhet, om det icke begagnade sina första rader, för att tala om sig sjelf. Vi vilja derföre främst notera, att detta förflutna år 1858 mycket omtalats, och än mera kunnat omtalas, som ett decennium bortåt icke fått rum i offentlighetens vida trumpet. Må det derföre tacksamt antecknas 1858 till ära, att detta år gifvit offentligheten löfte om en framtid. Detta vårt loford är så mycket mera oegennyttigt, som vårt blad i tiden för dess numrors framträdande ännu lider af efterkänningen från en motgång, rent af stridande mot årets eljest lätta öden.

För det andra förtjenar nämnas, att detta samma år gifvit åtskilliga prof på en allmänanda och ett deltagande för landets ideela intressen, som äfven de äro fulla af framtid. Det är för ett folk såsom för en individ farligt att tro för mycket, om hvad det är, medan det för båda är stärkande att tänka stort om, hvad de böra och kunna blifva. Men ett folk har dock rättigheten och pligten, att icke heller missakta, hvad det är. En rättvis sjelfkänsla är dess sporre i medgången och dess värn i nöden. Finska folket har icke längesedan haft en allvarlig påminnelse derom, att dess lust och nöd står i herrans hand. Kanske glömde det vid denna pröfning i någon mon den sjelfkänsla, som bort erinra det, att Gud hjälper endast dem, som bjuda till att hjälpa sig sjelfva. Det var en glömska, icke mindre tadelvärd derföre, att den gaf vittne om sig blott i ord. Ty i gerningen var, såsom det alltid måste vara, den egna ansträngningen hufvudsak, den yttre hjälpen en ringa bråkdelen. Så mycket mera glädjande är det, att omedelbart efter denna nödens tid se hjertan och händer öppna för gemensama intressen, hvilkas värde väsentligen beror blott af den kärlek, med hvilken de omfattas.

Det minskar icke denna glädje, att 1858 lemnat sin efterträdare allmän penningbrist i arf. Vi nämna dock härom endast, för att påminna om den ödmjukhet, med hvilken hvarje Finne må önska, att 1859 icke måtte komma att räknas till de hårda åren. Ty hvad helst än sakkunniges undersökningar må uppdraga: det ena är visst, att landets tillgångar äro hårdt medtagna.

Vi inregistrera för det tredje på 1858 års räkning Förordningen af den 1:a Januari 1859, ty den är inseglet på ett verk, som hörer 1858 till. Enkelt taladt, är denna förordning i sin princip en förnyad Regentförsäkran. Den positiva frukten deraf för landets finanser och handel är en sak af vigt. Men det är allt ringa mot den princip, som dermed bekräftas. Den är en akt af hög rättvisa, äfven den full af framtid, en framtid så mycket säkrare som lagen är ett fastare stöd, än hvarje förhoppning på opinionerna.

En framtid bör man äfven hoppas af det 1858 och dess närmaste föregångare utmärkande sammankallandet af landets män utom tjens-temannakretsen, för att höras öfver särskilda landets angelägenheter. Ingen kan misskänna verkan deraf, att sålunda mycket kommer till styrelsens kännedom, hvaröfver den eljest skulle sväfvat i osäkerhet.

Men det är dock derigenom, att alla skilda intressen få tillfälle uttala sig, som i hvarje samhällsfråga det rätta kan träffas. Och förhandlingarnes senare offentliggörande motsvarar icke i gagn förhandlingarnes offentlighet.

Missionsverket få vi väl icke förglömma. Att dermed blifvit allvar, må äfven det räknas en vaknad allmänanda till godo. Håg och förmåga att deltaga för allmänt menliga intressen, det är sann bildning. Endast att dessa stora anlopp gifva stort rum åt skenet. Penningen, ljudlös tryckt i den fattiges hand, klingar hårdt i missionsbäckenet. Gör företaget lika många sannt kristna i eget land, som halfkristna i Indien eller på Söderhafsöarne, så är det utan tvifvel lyckadt.

Än litteraturen 1858? Ett litteraturblad borde icke sätta den i sista rummet. Vi kunna om den endast säga, att våra spalter stått öppna för dess anmälände och bedömande. Vi tvifla icke på, att förläggare och författare föreställa sig den saken mycket lätt. Så är det visst, om en bok har mycket att säga; ty då finner man alltid på något litet att tala derom. Men *om* så icke är -- ja då veta vi icke vid den ena anmälsans slut, huru vi skola börja den andra.

Vi böra dock icke glömma en lofvande företeelse -- den Finska skolbokslitteraturen.

Och då vi sålunda lyckligen åter äro inne på kapitlet om detta blad, få vi tillägga, att dess nog synbara brister hufvudsakligen vållas af den nära nog oöfvervinnerliga svårigheten att hinna läsa och välja. Alla länders litteratur lider för närvarande af tvinsot. Man får skatta sig lycklig att af fem artiklar kunna välja en. Vi hafva efter förmåga valt det bästa, öfvertygade att de lånade artiklarne utgöra bladets styrka.

Slutligen böra vi icke glömma att förbindligt tacka dem, som opåkallade skänkt vårt blad sitt biträde. Kanske är det icke för djerft att tro, att bladets egenskap af månadsskrift ger en åt densamma egnad artikel ett lika godt förvar, som den i ett annonsblad kan påräkna, och att häri se ett skäl för fortfarande bidrag.

Vi innesluta bladet i våra läsares välvilliga öfverseende.

J. V. S.

2 INHEMSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 1, januari 1859

HISTORISKA UPPLYSNINGAR OM RELIGIÖSA RÖRELSER I FINLAND, --
40 UTGIFNA AF MATTH. AKIANDER. D. II. H:FORS 1858.

I arbetets första del hade utgifvaren under de allmänna rubrikerna: »Svärmeri» och »Separatism», meddelat ett betydligt antal för det mesta officiella dokumenter angående de med dessa namn betecknade religiösa rörelser i landet. Närvarande del upptages åter hufvudsakligen af sekternas ledares enskilda sändebref och skrivelser. Orsaken till denna olikhet är den, att här under namnen »Mysticism», »Herrnhutism» och »Evangelism» afhandlas sådane rörelser, som icke afsett någon opposition mot statskyrkan, och hvilka derföre gifvit vederbörande konsistorier och den verldsliga makten mindre anledning att blanda sig i saken. Sagde skrivelser fortgå ända in i närvarande århundrade och underrättelserna om de till sekterna hörande personer delvis till närvarande tid.

Så vidt vi kunna bedöma, hafva skrivelser af sistanförda slag icke någon egentligen historisk användning. Det kan vara af intresse för